

Macar yazar Sandor Marai'nin iki dünya savaşı sonunda Orta Avrupa'daki sınıfsal ve kültürel değişimi evli bir çiftin hikayesi üzerinden işlediği 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası' romanı dünyada her şey değişirken 'sonsuz kadar' inancıyla başlayan ilişkilerin de değişim tutkusundan payını almasını gözler önüne seriyor.

Elliden fazla romana imza atan Sandor Marai eserlerinde daha çok kadın-erkek ilişkilerini, aşkı ve bunların uzantısındaki tutkuyu irdeliyor. (FOTOĞRAF: KAFKADESK)

Savaşın gölgesinde solup giden bir aşk

SEDAT PALUT-İSTANBUL
sedat.palut@gmail.com

Sanayi inkılabı bu toprakları teğet geçtiği ve sermaye sınıfının olmamasından dolayı bizde burjuva sınıfını anlatan romanlar pek yazılmadı. Bu alanın bizde eksik olduğunu düşünüyorum. Oysa burjuvaların mali açıdan yükselme süreçlerine, bunun büyük aile içindeki çalkantılarına, karı-koca ilişkilerine yansımaları Batı edebiyatını zenginleştirmiş ve büyütüştür. Türk okuru da bu konu ile ilgili okuma isteğini ister istemez Batı edebiyatı ile tamamlamakta.

Yakın zamanda burjuva hayatını konu edinen bir roman yayımlandı: 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası'. **Yapı Kredi Yayınları** arasında çıkan roman Macar yazar Sandor Marai'ye ait. Sandor Marai 1900 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu sınırları içindeki Slovakya'da doğmuş. Gençlik yıllarında Budapeşte'de gazetecilik yapmış. Fakat **kitapta** belirtilen hayat

hikâyesine göre 'önce faşist rejimle, sonra da komünist rejimle uzlaşamadığı için 1948'de Macaristan'ı terk ederek ABD'ye yerleşmiş'. Elliden fazla romana imza atan Marai eserlerini hep Macarca yazmış. Romanlarında daha çok kadın-erkek ilişkilerini, aşkı ve bunların uzantısındaki tutkuyu irdelemeyi seven, bunu yaparken de karakterlerin psikolojisini yansıtmayı seven ve fona da kahramanların yaşadığı şehri yerleştiren bir yazar. Çok yazdığı için döneminde eleştiriler alan romanlarından bazıları diğerlerinin önüne geçiyor. 'İşin Aslı Judit ve Sonrası' adlı roman yazarın önemli eserlerinden birisi.

Marai bir evlilik hikâyesi anlatıyor okurlarına. 3 monoloğun birleşmesinden oluşan roman iki dünya savaşı arasında Macaristan'da geçiyor. İlk bölümde Ilonka kocası Peter ile tanışmasını ve ilişkisini, ilişkisinin nasıl geliştiğini, sorunlarını, eşinin kendisinden uzaklaşma nedenlerini ve evliliklerinin neden bittiğini anlatıyor.

İkinci bölümde Peter'i okuyoruz. Onun gözünden eşini, Ilonka ile yaşadıklarını ve bu yaşanmışlıkların Peter'a yansımalarını öğreniyoruz. Ardından romana adını veren Judit ile tanışmasını görüyoruz. Bu bölümde burjuva kültürünün Peter'ı nasıl sardığı ve onu nasıl değiştirdiğini, fikir dünyasındaki kırılmaları görüyoruz. Son bölümde ise Judit'in bu kesişen ilişkideki rolü ve evliliğin dağılmasındaki etkisini, onun gözünde öğreniyoruz.

Marai bir evlilik hikâyesini dönem Macaristan'ını ve kültürel bir mirasın nasıl kaybolduğunu bir aile üzerinden başarılı bir dille anlatmış. İki savaş arasındaki Macaristan'da burjuva sınıfının nasıl çöktüğünü, ilişkilerin nasıl biçim değiştirdiğini, sınıf mücadelesini anlatıyor. "Ben olduğum her şeyi burjuvaziye borçluyum: Eğitimi, yaşam şeklimi, haklarımı ve ayrıca hayatımın en saf anlarını, belli bir kültüre hep birlikte olma anlarını... Şimdilerde sık sık, işlevini yerine getiren bu sınıfın yok olaca-

ğından, geçmiş yüzyıllarda elinde tuttuğu lider rolüne artık uygun olmadığından söz ediliyor," (S.111) diyerek aslında burjuva sınıfının Macaristan'da nasıl güç kaybettiğinin ipuçlarını okura veriyor.

Romanda Marai'nin kadın karakterleri güçlü. Özellikle ayakta kalma, var olma mücadelesi veren Judit'in çabası ve özgüveni yazarın okura yansıttığı psikolojik detaylarla daha değerli. Ayrıca Marai'nin çok klasik olan aile içindeki karı-koca ilişkisini, yani güncel bir konuyu, okurlarına canlı bir şekilde yansıtıyor, kahramanların değişen ruh hallerini başarılı bir şekilde okuruna aktarıyor. Bunu yaparken ilişkilerdeki çatışmaları, aşkın çıkmazlarını devlet-toplum-sistem eleştirisiyle beraber ele alıyor. Sandor Marai'nin 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası' adlı romanı 20. yüzyıl başlarında Macaristan'da burjuva sınıfı ahlakının bir aile üzerindeki değişimini başarılı bir şekilde anlatan, Budapeşte'nin roman kahramanlarından sayıldığı önemli bir edebiyat eseri.